ΔΙΑΤΑΞΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ
της 18ης Ιουνίου 1986 *

Στις συνεκδικαζόμενες υποθέσεις 142 και 156/84,

British-American Tobacco Company Ltd, Λονδίνο, εκπροσωπούμενη από το δικηγόρο Άμστερνταμ P. V. F. Bos, που διατηρεί γραφείο στις Βρυξέλλες, κατόπιν εντολής των Coudert Brothers, attorneys at law, Νέα Υόρκη, που διατηρούν γραφείο στις Βρυξέλλες, με αντίκλητο στο Λουξεμβούργο το δικηγόρο J. Loesch, 2, rue Goethe,

και

R. J. Reynolds Industries Inc., Winston Salem, Βόρεια Καρολίνα, Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής, εκπροσωπούμενη από τον Joseph F. Abely, Jr., αντιπρόεδρο του διοικητικού της συμβουλίου, εκπροσωπούμενο από το δικηγόρο Βρυξελλών J. F. Lever και τον R. Buxton, QC, Gray' s Inn Chambers, Gray' s Inn, Λονδίνο, κατόπιν εντολής των A. Paines και J. Reynolds, του δικηγορικού γραφείου Allen and Overy, Λονδίνο και Βρυξέλλες, με αντίκλητο στο Λουξεμβούργο το δικηγόρο J. Loesch, 2, rue Goethe,

αιτούσες,

κατά

Επιτροπής των Ευρωπαικών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενης από το νομικό της σύμβουλο A. McClellan και την K. Banks, μέλος της νομικής της υπηρεσίας, με αντίκλητο στο Λουξεμβούργο τον Γ. Κρεμλή, μέλος της νομικής της υπηρεσίας, κτίριο Jean Monnet, Kirchberg,

καθής,

υποστηριζόμενης από τη

Philip Morris Incorporated, Νέα Υόρκη, εκπροσωπούμενη από το δικηγόρο Ρώμης Mario Siragusa και το δικηγόρο Βρυξελλών M. Waelbroeck, με αντίκλητο στο Λουξεμβούργο το δικηγόρο E. Arendt, Centre Louvigny, 34 B, rue Philippe-II,

και τη

Rembrandt Group Limited, Stellenbosch, Δημοκρατία Νότιας Αφρικής, εκπροσωπούμενη από τους C. Bellamy και K. B. Parker, του Counsel Gray' s Inn, Λονδίνο, κατόπιν

* Γλώσσα διαδικασίας: η αγγλική.

εντολής των Malcolm G. C. Nicholson, Solicitor, Slaughter and May, Λονδίνο, με αντίκλητο στο Λουξεμβούργο τους δικηγόρους Elvinger και Hoss, 15, Côte d' Eich,

παρεμβαίνουσες,

που έχει ως αντικείμενο την ακύρωση της αποφάσεως που περιέχεται στο έγγραφο της Επιτροπής SG (84) D/3946, της 22ας Μαρτίου 1984, της σχετικής με τις υποθέσεις IV/30/342 και IV/30.926, η οποία απορρίπτει τις αιτήσεις-καταγγελίες που υπέβαλαν οι προσφεύγουσες, κατ' εφαρμογή του άρθρου 3, παράγραφος 2, του κανονισμού 17 του Συμβουλίου, της 6ης Φεβρουαρίου 1962 (ΕΕ ειδ. έκδ. 08/01, σ. 25), και αποφαίνεται ότι ορισμένες συμφωνίες που συνήφθησαν μεταξύ των παρεμβαινουσών δεν συνιστούν παραβάσεις των άρθρων 85 και 86 της Συνθήκης ΕΟΚ,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ

συγκείμενο από τους Mackenzie Stuart, πρόεδρο, T. Koopmans, U. Everling, K. Bahlmann και R. Joliet, προέδρους τμήματος, G. Bosco, O. Due, Y. Galmot, K. Κακούρη, T. F. O' Higgins, F. Schockweiler, J. C. Moitinho de Almeida και G. C. Rodríguez Iglesias, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: G. F. Mancini
γραμματέας: P. Heim

εκδίδει την ακόλουθη

ΔΙΑΤΑΞΗ

1 Στις 4 Μαΐου 1981 και στις 20 Ιανουαρίου 1982 αντιστοίχως, οι δύο αιτούσες, η R. J. Reynolds Industries Inc. και η British-American Tobacco Company Ltd, υπέβαλαν προς την Επιτροπή, δυνάμει του άρθρου 3, παράγραφος 2, του κανονισμού 17 του Συμβουλίου, καταγγελίες για τις συμφωνίες που είχαν συναφθεί μεταξύ της Philip Morris Incorporated και της Rembrandt Group Ltd. Οι συμφωνίες αυτές (στο εξής: οι συμφωνίες του 1981) προέβλεπαν ότι οι δύο αυτές εταιρίες στο εξής θα ασκούσαν ισομερώς τον έλεγχο επί της εταιρίας Rothmans Tobacco (Holding) Ltd, η οποία ήταν κατά 100 % θυγατρική της Rembrandt Group Ltd και η οποία, με τη σειρά της, ήλεγχε την Rothmans International plc, σημαντική ανταγωνίστρια της Philip Morris στην κοινοτική αγορά τσιγάρων. Με τις συμφωνίες αυτές εκφραζόταν επίσης η πρόθεση συνεργασίας μεταξύ της Philip Morris και της Rothmans International.

2 Στις 19 Μαΐου 1981, η Επιτροπή, κρίνοντας ότι οι συμφωνίες του 1981 παραβίαζαν τόσο το άρθρο 85 όσο και το άρθρο 86 της Συνθήκης, κίνησε τη διαδικασία του άρθρου 3, παράγραφος 1, του κανονισμού 17 κοινοποιώντας τις αιτιάσεις της προς την Philip Morris και την Rembrandt Group, αντίγραφο των οποίων γνωστοποίησε στις δύο καταγγέλλουσες εταιρίες μετά την αφαίρεση των στοιχείων που κρίθηκε ότι καλύπτονταν από το απόρρητο των επιχειρήσεων. Αφού η Επιτροπή έλαβε γνώση των προφορικών και γραπτών παρατηρήσεων τόσο των καταγγελλουσών, όσο και των εταιριών που είχαν συνάψει τη συμφωνία, διεξήγαγε διαπραγματεύσεις με τις τελευταίες ως προς τη δυνατότητα προσαρμογής των συμφωνιών προς το κοινοτικό δίκαιο. Αποτέλεσμα των διαπραγματεύσεων ήταν να παραιτηθεί η Philip Morris από τη συμμετοχή της στην Rothmans Tobacco (Holding) και από τις ρήτρες συνεργασίας και να συνάψει νέες συμφωνίες με την Rembrandt Group, σύμφωνα με τις οποίες θα της δίνονταν μετοχές της Rothmans International, χωρίς όμως να αποκτήσει την πλειοψηφία (συμφωνίες του 1984).

3 Μετά την ανάληψη ορισμένων υποχρεώσεων εκ μέρους των συμβαλλομένων μερών, ιδίως για τη μη εκπροσώπηση της Philip Morris στα όργανα της εταιρίας Rothmans International, για την άμεση γνωστοποίηση κάθε αυξήσεως της συμμετοχής της Philip Morris στην εν λόγω εταιρία και για την επιβολή της ρήτρας ακινητοποίησης (standstill), σύμφωνα με την οποία θα παρέχεται στην Επιτροπή προθεσμία να εξετάζει οποιαδήποτε τέτοια κατάσταση προκύψει ενδεχομένως, η Επιτροπή έκρινε ότι οι συμφωνίες του 1984 δεν συνιστούν παραβάσεις των άρθρων 85 και 86 της Συνθήκης και, αφού έδωσε στις καταγγέλλουσες επιχειρήσεις την ευκαιρία να διατυπώσουν τις παρατηρήσεις τους, εξέδωσε την επίδικη απόφαση με την οποία απέρριψε τις καταγγελίες των αιτουσών.

4 Κατά την έγγραφη διαδικασία και με χωριστό δικόγραφο, στο πλαίσιο της υποθέσεως 156/84, οι αιτούσες ζήτησαν από το Δικαστήριο να διεξαγάγει αποδείξεις διατάσσοντας την Επιτροπή, σύμφωνα με το άρθρο 45 του κανονισμού διαδικασίας, να καταθέσει ορισμένα έγγραφα ή αποσπάσματα εγγράφων, προκειμένου να εξεταστούν από το Δικαστήριο και, ενδεχομένως, να διαβιβαστούν στις αιτούσες. Η Επιτροπή, υποστηριζόμενη από τις παρεμβαίνουσες, ζήτησε από το Δικαστήριο να απορρίψει τις αιτήσεις αυτές. Υποστήριξε, αφενός μεν, ότι ορισμένα από τα έγγραφα αυτά δεν έχουν πλέον αξία για την παρούσα διαδικασία, αφετέρου δε, ότι ορισμένα άλλα αποτελούν εσωτερικά έγγραφα της Επιτροπής των οποίων οι προσφεύγουσες δεν έχουν κανένα έννομο συμφέρον να λάβουν γνώση ή να ζητήσουν από το Δικαστήριο να λάβει γνώση.

5 Ως προς τα παρεμπίπτοντα ζητήματα, το άρθρο 91, παράγραφοι 3 και 4, προβλέπει ότι, εκτός αντιθέτου αποφάσεως του Δικαστηρίου, η διαδικασία επί της αιτήσεως συνεχί-

ζεται προφορικά και ότι το Δικαστήριο, αφού ακούσει το γενικό εισαγγελέα, αποφασίζει επί της αιτήσεως ή επιφυλάσσεται να αποφανθεί με την ουσία της υποθέσεως. Το Δικαστήριο, αφού άκουσε το γενικό εισαγγελέα, έκρινε ότι, λόγω των ιδιαίτερα λεπτομερών παρατηρήσεων που διατύπωσαν οι διάδικοι με τα γραπτά τους υπομνήματα, παρέλκει η προφορική εξέτασή τους και ότι για την προετοιμασία της προφορικής διαδικασίας στις εν λόγω υποθέσεις πρέπει να αποφανθεί επί των αιτήσεων αυτών χωριστά.

6 Καταρχάς, οι προσφεύγουσες ζήτησαν από το Δικαστήριο να διατάξει την Επιτροπή να καταθέσει ορισμένα αποσπάσματα ιδίως των συμφωνιών του 1981, των αιτιάσεων που διατύπωσε, των απαντήσεων που έδωσαν σ' αυτές η Philip Morris και η Rembrandt Group και των πρακτικών της ακροάσεως, έγγραφα και αποσπάσματα εγγράφων που η Επιτροπή έκρινε ότι καλύπτονταν από το απόρρητο των επιχειρήσεων και τα οποία, κατά συνέπεια, απέκρυψε όταν γνωστοποίησε τα υπόλοιπα έγγραφα στις αιτούσες, οι οποίες είχαν υποβάλει την καταγγελία.

7 Πρέπει, σχετικώς, να υπογραμμιστεί ότι οι προσφυγές στρέφονται κατά της αποφάσεως της Επιτροπής που απέρριψε τις καταγγελίες μετά την αντικατάσταση των συμφωνιών του 1981 με τις συμφωνίες του 1984. Το σύνολο όμως των εγγράφων και αποσπασμάτων εγγράφων, την κατάθεση των οποίων ζήτησαν οι προσφεύγουσες, αφορά τις συμφωνίες του 1981. Οι συμφωνίες αυτές δεν παρουσιάζουν ενδιαφέρον για τις παρούσες υποθέσεις παρά μόνο καθόσον αποκαλύπτουν τις αρχικές προθέσεις των συμβαλλομένων· ως προς το θέμα αυτό όμως, στη δικογραφία υπάρχουν επαρκή στοιχεία. Αντιθέτως, οι λεπτομέρειες των εν λόγω συμφωνιών καθώς και οι εξηγήσεις που έδωσαν οι συμβαλλόμενες εταιρίες και η άποψη που διατύπωσε η Επιτροπή σχετικά με τις εν λόγω λεπτομέρειες δεν είναι καθόλου κρίσιμες για τις παρούσες υποθέσεις.

8 Συνεπώς, το πρώτο αίτημα πρέπει να απορριφθεί.

9 Η R. J. Reynolds Industries Inc. ζήτησε κατόπιν, κατ' ουσία, από το Δικαστήριο να καλέσει την Επιτροπή να του υποβάλει όλα τα έγγραφα που έχει στη διάθεσή της από τα οποία προκύπτουν, αφενός, οι λόγοι για τους οποίους είχε αποφασίσει να απαγορεύσει ρητώς τις συμφωνίες του 1981 και, αφετέρου, οι λόγοι για τους οποίους κατέληξε στο συμπέρασμα ότι οι συμφωνίες του 1984 δεν εμπίπτουν στην απαγόρευση του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης.

10 Προς στήριξη του αιτήματος αυτού η προσφεύγουσα ισχυρίζεται, κατ' ουσία, ότι η νομική και πραγματική εκτίμηση των συμφωνιών του 1981 εκ μέρους της Επιτροπής, η

οποία εκτίθεται στη γνωστοποίηση των αιτιάσεών της και την οποία δεν αναθεώρησε στην επίδικη απόφασή της, επέβαλαν στην Επιτροπή να καταδικάσει και τις συμφωνίες του 1984. Ούτε στην αιτιολογία της επίδικης αποφάσεως ούτε κατά την έγγραφη διαδικασία η Επιτροπή ανέφερε βάσιμους λόγους γι' αυτή τη μεταβολή της κρίσεώς της. Πρέπει, συνεπώς, να εξακριβωθούν οι λόγοι για τους οποίους κατέληξε στις δύο αυτές καταφανώς αντιφατικές κρίσεις. Θα μπορούσε ακόμη να υποστηριχθεί ότι η μεταβολή αυτή οφείλεται σε λόγους που δεν έχουν σχέση με τις ίδιες τις υποθέσεις. Η προσφεύγουσα δηλαδή υπαινίσσεται την άσκηση « πιέσεως » επί της Επιτροπής, ιδίως κατά τις χωριστές συναντήσεις της Επιτροπής με τις εταιρίες που είχαν συνάψει τις συμφωνίες, συναντήσεις στις οποίες έλαβε μέρος πρώην αντιπρόεδρος της Επιτροπής ως νομικός σύμβουλος της Philip Morris.

11 Ως προς το θέμα αυτό, πρέπει να γίνει δεκτό ότι η εξέταση εκ μέρους του Δικαστηρίου του εσωτερικού φακέλου της Επιτροπής επί της παρούσης υποθέσεως, προκειμένου να εξακριβωθεί αν η απόφασή της επηρεάστηκε από σκέψεις άλλες από εκείνες που αναφέρονται στην αιτιολογία της αποφάσεως ή που επικαλέστηκε η Επιτροπή κατά τη διαδικασία ενώπιον του Δικαστηρίου, θα συνιστούσε αποδεικτικό μέσο εξαιρετικού χαρακτήρα. Προϋποθέτει ότι οι περιστάσεις που περιβάλλουν την εν λόγω απόφαση δημιουργούν σοβαρές αμφιβολίες ως προς τους πραγματικούς λόγους και ιδίως ότι δημιουργούν υπόνοιες ότι οι λόγοι αυτοί δεν έχουν σχέση με τους στόχους του κοινοτικού δικαίου και συνιστούν, συνεπώς, κατάχρηση εξουσίας.

12 Παρατηρείται ότι καμία από τις αιτούσες δεν προέβαλε το λόγο της καταχρήσεως εξουσίας. Εξάλλου, από την εξέταση των λόγων που προβάλλει η R. J. Reynolds Industries Inc. στην αίτησή της δεν προκύπτουν επιχειρήματα που να καταλήγουν σε αυτό το συμπέρασμα.

13 Σε ό,τι αφορά την προβαλλόμενη μεταβολή κρίσεως, πρέπει να υπομνηστεί ότι, σύμφωνα με πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, η κοινοποίηση αιτιάσεων αποτελεί προπαρασκευαστική διαδικαστική πράξη σε σχέση με την απόφαση στην οποία καταλήγει η διαδικασία. Το έγγραφο αυτό ορίζει το αντικείμενο της διοικητικής διαδικασίας, αφαιρώντας από την Επιτροπή τη δυνατότητα να προβάλει με την απόφασή της άλλες αιτιάσεις, αλλά δεν την εμποδίζει καθόλου να παραιτηθεί από ορισμένες αιτιάσεις και να τροποποιήσει έτσι την άποψή της υπέρ των επιχειρήσεων κατά των οποίων κινήθηκε η διαδικασία. Η γνωστοποίηση των αιτιάσεων πρέπει να παρέχει τα ουσιώδη στοιχεία επί των οποίων στηρίζεται η Επιτροπή στο στάδιο αυτό της διαδικασίας και συνεπώς οι εκτιμήσεις στις οποίες καταλήγει η Επιτροπή στο εν λόγω έγγραφο έχουν καθαρώς προσωρινό χαρακτήρα. Η διοικητική διαδικασία δίνει κατόπιν στις επιχειρήσεις την ευκαιρία να παράσχουν εξηγήσεις και, ενδεχομένως, να προσαρμόσουν τις

αμφισβητούμενες συμφωνίες ή πρακτικές προς τους κανόνες της Συνθήκης. Η Επιτροπή οφείλει να λάβει υπόψη της τα στοιχεία που προκύπτουν από τη διοικητική διαδικασία προκειμένου είτε να παραιτηθεί από αβάσιμες αιτιάσεις είτε να προσαρμόσει και συμπληρώσει, τόσο από νομική όσο και από πραγματική άποψη, τα επιχειρήματα που προβάλλει προς στήριξη των αιτιάσεων που διατυπώνει.

14 Κατά συνέπεια, από τη νομολογία του Δικαστηρίου προκύπτει ότι η κοινοποίηση των αιτιάσεων συνιστά διαδικαστικό και προπαρασκευαστικό έγγραφο που απευθύνεται αποκλειστικώς στις επιχειρήσεις κατά των οποίων κινήθηκε η διαδικασία προκειμένου να διασφαλίσει την αποτελεσματική άσκηση του δικαιώματός τους να υπερασπιστούν τον εαυτό τους. Οι πραγματικές και νομικές εκτιμήσεις που περιέχει το εν λόγω έγγραφο έχουν εντελώς προσωρινό χαρακτήρα και η Επιτροπή υποχρεούται να επανεξετάσει τις κρίσεις αυτές βάσει των εξηγήσεων που παρέχουν οι εν λόγω επιχειρήσεις και των ενδεχομένων τροποποιήσεων των αμφισβητούμενων συμφωνιών ή πρακτικών.

15 Ο χαρακτήρας αυτός της κοινοποιήσεως των αιτιάσεων δεν επηρεάζεται καθόλου από το γεγονός ότι η Επιτροπή διαβιβάζει αντίγραφο στους καταγγέλλοντες. Με την ενέργειά της αυτή η Επιτροπή δεν δεσμεύεται με κανένα τρόπο, έναντι των καταγγελλόντων, να εμμείνει στις πραγματικές και νομικές εκτιμήσεις που διατυπώνει στο εν λόγω έγγραφο. Αν στο τέλος η Επιτροπή αποφασίσει να απορρίψει τις καταγγελίες, οφείλει να αιτιολογήσει την απόφαση αυτή διατυπώνοντας τις οριστικές της κρίσεις βάσει της καταστάσεως που υπάρχει κατά το χρόνο ολοκληρώσεως της διαδικασίας, αλλά δεν υποχρεούται να εξηγήσει στους καταγγέλλοντες τις ενδεχόμενες διαφορές σε σχέση με τις προσωρινές της εκτιμήσεις που περιέχονται στην κοινοποίηση των αιτιάσεων.

16 Συνεπώς, ο ισχυρισμός της προσφεύγουσας ότι υπάρχει προφανής αντίφαση μεταξύ της κρίσεως που διατυπώνει η Επιτροπή για τις συμφωνίες του 1981 στην κοινοποίηση των αιτιάσεων και της κρίσεως που διατυπώνει για τις συμφωνίες του 1984 στην επίδικη απόφαση και ότι η αντίφαση αυτή δεν εξηγήθηκε δεόντως από την Επιτροπή ούτε στην αιτιολογία της εν λόγω αποφάσεως ούτε κατά τη γραπτή διαδικασία ενώπιον του Δικαστηρίου δεν δικαιολογούν την υπόνοια για την ύπαρξη λόγων κρυφών ή άσχετων προς το κοινοτικό δίκαιο.

17 Επίσης, το γεγονός και μόνο ότι η Επιτροπή είχε χωριστές συναντήσεις με τα συμβαλλόμενα μέρη, όπως εξάλλου συνέβη και με τους καταγγέλλοντες, καθώς και το γεγονός ότι πρώην αντιπρόεδρος της Επιτροπής έλαβε μέρος στις συναντήσεις ως

νομικός σύμβουλος της Philip Morris, δεν αποτελεί επαρκή λόγο για την εξέταση του εσωτερικού φακέλου της Επιτροπής επί της υποθέσεως προκειμένου να εξακριβωθούν οι λόγοι για τους οποίους η τελευταία απέρριψε τις καταγγελίες των αιτουσών.

18 Πρέπει, συνεπώς, να απορριφθεί και το αίτημα αυτό.

Για τους λόγους αυτούς

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ,

αφού άκουσε το γενικό εισαγγελέα,

διατάσσει:

1) Απορρίπτει τα αιτήματα των αιτουσών να καταθέσει η Επιτροπή ορισμένα έγγραφα και αποσπάσματα εγγράφων που η Επιτροπή δεν γνωστοποίησε στις αιτούσες διότι θεωρούσε ότι καλύπτονταν από το απόρρητο των επιχειρήσεων.

2) Απορρίπτει το αίτημα της αιτούσας R. J. Reynolds Industries Inc. να κατατεθούν ορισμένα εσωτερικά έγγραφα της Επιτροπής προκειμένου να εξεταστούν από το Δικαστήριο.

3) Επιφυλάσσεται ως προς τα δικαστικά έξοδα.

Λουξεμβούργο, 18 Ιουνίου 1986.

Ο γραμματέας

P. Heim

Ο πρόεδρος

A. J. Mackenzie Stuart